

Informacja o zmianach w statystyce bilansu płatniczego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej w 2014 roku

- Narodowy Bank Polski w dniu 30 września br. opublikuje dane bilansu płatniczego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej za II kwartał 2014 r. zestawione na podstawie wytycznych zawartych w podręczniku do bilansu płatniczego BPM6¹.
- W tym terminie, w oparciu o BPM6, opublikowane zostaną dane historyczne.

1. Nowy podręcznik do bilansu płatniczego

Bilans płatniczy i międzynarodowa pozycja inwestycyjna opracowywane będą w oparciu o nową metodologię zawartą w podręczniku BPM6. Priorytetowym zadaniem określonym w BPM6 jest zapewnienie międzynarodowej porównywalności danych bilansu płatniczego oraz międzynarodowej pozycji inwestycyjnej. Najistotniejszymi przesłankami, które miały wpływ na konieczność wprowadzenia zmian w metodologii bilansu płatniczego były pogłębiające się procesy związane z globalizacją gospodarki światowej, które spowodowały zwiększenie transgranicznych procesów produkcyjnych, wzrost mobilności na międzynarodowym rynku pracy, a także powstanie złożonych struktur przedsiębiorstw międzynarodowych. Kolejną ważną przyczyną powodującą konieczność wprowadzenia zmian było pojawienie się nowych instrumentów finansowych i wzrost ich znaczenia w obrotach bilansu płatniczego. Wpływ na powstanie nowego podręcznika miały także zmiany w zakresie rachunkowości przedsiębiorstw. Dla osiągnięcia pełnej spójności z nowymi standardami zawartymi w BPM6 na poziomie europejskim znowelizowane zostały akty prawne Europejskiego Banku Centralnego² oraz Komisji Europejskiej³ regulujące statystykę bilansu płatni-

---

¹ BPM6 - Podręcznik do Bilansu Płatniczego i Międzynarodowej Pozycji Inwestycyjnej (*Balance of Payments and International Investment Position Manual. Sixth Edition BPM6*) opublikowany przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy w 2009 roku. Poprzednie wydanie BPM5 miało miejsce w 1993 roku.
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/pdf/bpm6.pdf>

² Wytyczne Europejskiego Banku Centralnego z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie wymogów sprawozdawczości statystycznej Europejskiego Banku Centralnego w zakresie statystyki zagranicznej EBC/2011/23 (Dz.U. L 65/1).
http://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/l_06520120303p100010044.pdf
https://www.ecb.europa.eu/ecb/legal/pdf/l_24720130918p100380042.pdf

czego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej w krajach strefy euro i Unii Europejskiej. Prace nad uaktualnieniem podręcznika przebiegały równoległe z wprowadzeniem Systemu Rachunków Narodowych 2008 (*SNA 2008*) oraz Europejskiego Systemu Rachunków 2010 (*ESA 2010*). Znowelizowany został podręcznik OECD⁴ ustanawiający światowe standardy w dziedzinie statystyki zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Wymienione regulacje wykorzystują jednakowe definicje, klasyfikacje oraz konwencje, zapewniając spójność i porównywalność danych z zakresu statystyki bilansu płatniczego oraz systemu rachunków narodowych.

Najistotniejsze zmiany wprowadzone przez BPM6 w zakresie prezentacji danych bilansu płatniczego dotyczą kategorii *Towary i Usługi* (pośrednictwo handlowe, uszlachetnianie towarów, usługi ubezpieczeniowe), *Dochody* oraz *Inwestycje bezpośrednie*. Ponadto wprowadzone zostały zmiany w terminologii oraz dodatkowe pozycje w aktywach i pasywach finansowych, głównie celem zwiększenia spójności z systemem rachunków narodowych.

2. Zmiany dotyczące kategorii Towary i Usługi

Najważniejsze zmiany zawarte w podręczniku BPM6, w porównaniu z BPM5, mające wpływ na prezentację towarów i usług zostały omówione poniżej.

Zgodnie z BPM6 – obrót towarami podlegającymi procesowi uszlachetniania został wyłączony z obrotu towarowego i włączony do obrotu usługowego. Oznacza to, że w kategorii *Towary* uwzględnia się tylko te transakcje, które powodują przeniesienie własności ekonomicznej towarów. Z kolei towary fizycznie dostarczone do danej gospodarki celem uszlachetnienia, bez przeniesienia własności ekonomicznej z nierezydenta na rezydenta, nie będą ujęte w obrotach towarowych. W bilansie płatniczym w kategorii *Usługi* odnotowane zostaną natomiast opłaty za wykonane usługi uszlachetniania, które zostaną uwzględnione w pozycji „usługi uszlachetniania towarów będących własnością osób trzecich”. Wprowadzone zmiany spowodują więc zmniejszenie wartości brutto eksportu i importu towarów zwięk-

---

³ Rozporządzenie Komisji (UE) NR 555/2012 z dnia 22 czerwca 2012 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 184/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie statystyki Wspólnoty w zakresie bilansu płatniczego, międzynarodowego handlu usługami i zagranicznych inwestycji bezpośrednich w odniesieniu do aktualizacji wymogów dotyczących danych oraz definicji (Dz.U. L 166/22).
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:166:0022:0066:PL:PDF>

⁴ BD4 - OECD *Benchmark Definition of Foreign Direct Investment* – podręcznik wzorcowych definicji inwestycji bezpośrednich wydany w 2008 r. przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju.
<http://www.oecd.org/daf/inv/investmentstatisticsandanalysis/40193734.pdf>

szając jednocześnie wartość eksportu i importu usług. Zgodnie z BPM6 analogiczne zmiany dotyczą napraw i remontów towarów, np. statków morskich i powietrznych. Według podręcznika BPM5 transakcje w zakresie obrotu uszlachetniającego, mimo braku zmiany własności towarów podlegających procesom uszlachetniania, zaliczane były do obrotów towarowych. Transakcje te uwzględniane były w kategorii *Towary* w ujęciu brutto, tj. jako „towary do uszlachetnienia” oraz „towary po uszlachetnieniu”.

Według podręcznika BPM6 pośrednictwo handlowe nie wchodzi w skład kategorii *Usługi*, lecz zostało zaklasyfikowane do kategorii *Towary*. Wszystkie obroty towarowe związane z międzynarodowym pośrednictwem w handlu są, według nowych standardów, traktowane jako eksport towarów (zakup towarów ze znakiem ujemnym, a sprzedaż ze znakiem dodatnim). Według podręcznika BPM5 pośrednictwo w międzynarodowym handlu towarami ujmowane było w pozycji *Usługi* jako „pośrednictwo w handlu międzynarodowym oraz pozostałe usługi związane z handlem”. Różnica między wartością towarów w momencie nabycia, a ich wartością w momencie sprzedaży ujmowana była jako eksport usług dotyczących pośrednictwa handlowego.

Według BPM6 część eksportu i importu usług finansowych stanowią usługi pośrednictwa finansowego mierzone pośrednio, tzw. FISIM – *Financial Intermediation Services Indirectly Measured*. Instytucje udzielające kredytów i pożyczek i przyjmujące depozyty prowadząc działalność oferują swoim deponentom oprocentowanie niższe niż to, które pobierają od kredytobiorców/pożyczkobiorców. Powstającą w ten sposób marżę odsetkową instytucje finansowe wykorzystują na pokrycie swoich wydatków i wypracowanie nadwyżki operacyjnej. Można zatem przyjąć, że odsetki faktycznie płacone zawierają zarówno element dochodu, jak i element opłaty za usługę. Zgodnie z przyjętą konwencją, te opłaty za usługi zalicza się do usług pośrednictwa finansowego mierzonych pośrednio (FISIM) jedynie w przypadku kredytów i pożyczek oraz depozytów, i jedynie wtedy, gdy takie kredyty i pożyczki oraz depozyty są udzielane lub przyjmowane przez instytucje finansowe. W BPM5 komponent FISIM nie był wykazywany oddzielnie i stanowił część odsetek, zatem był ujmowany w kategorii *Dochody*.

Zgodnie z podręcznikiem BPM6 został znacznie rozszerzony zakres prezentacji danych dotyczących transgranicznych usług ubezpieczeniowych oraz usług emerytalno-rentowych, a wartość i czas rejestracji usług będzie lepiej odpowiadać rzeczywistej ochronie w ramach danej polisy ubezpieczeniowej.

3. Zmiany dotyczące kategorii Dochody

Zgodnie z podręcznikiem BPM6 wprowadzono pojęcia „Dochody pierwotne” i „Dochody wtórne”, które są spójne z systemem rachunków narodowych.

„Dochody pierwotne” odpowiadają pojęciu „Dochodów” stosowanemu w podręczniku BPM5, rozszerzonemu o pozycje ujmowane w transferach bieżących, takie jak: podatki od produkcji i importu, dotacje i subwencje dotyczące produkcji i produktów oraz czynsze.

Określenie „Dochody wtórne” odpowiada zasadniczo pojęciu „Transferów bieżących” stosowanemu w podręczniku BPM5.

Tabela 1. Dochody w bilansie płatniczym

BPM5	BPM6
Dochody	Dochody pierwotne
Transfery bieżące	Dochody wtórne

Przy okazji wprowadzanych zmian wynikających z nowych standardów określonych w BPM6 dokonano rewizji oraz uzupełnienia niektórych szeregów czasowych o bardziej szczegółowe informacje, dotychczas ujmowane w bilansie płatniczym jako dane zagregowane. Po stronie przychodów i rozchodów oszacowano wysokość pozaemerytalnych świadczeń społecznych oraz wielkość składek płaconych na ubezpieczenia społeczne. Dochody wtórne uzupełniono o informacje na temat podatków od dochodów i zysków oraz zysków kapitałowych. Dokonano także rewizji danych o wynagrodzeniach cudzoziemców krótkookresowo pracujących w Polsce oraz środków przekazanych za granicę przez obcokrajowców pracujących długookresowo w Polsce.

4. Zmiany dotyczące rachunku finansowego oraz międzynarodowej pozycji inwestycyjnej

Zgodnie z podręcznikiem BPM6 wprowadzono nową konwencję znaków, która jest spójna z konwencjami występującymi w podręcznikach dotyczących rachunków narodowych (*SNA 2008 i ESA 2010*). Zmiana znaków odnosi się wyłącznie do aktywów zagranicznych prezentowanych w rachunku finansowym. W BPM5 znak minus oznaczał wzrost aktywów, znak

plus ich spadek. Zgodnie z BPM6 znak plus oznacza wzrost aktywów natomiast znak minus oznacza ich spadek.

Tabela 2. Zmiana konwencji znaków w rachunku finansowym oraz aktywach rezerwowych

		Rachunek finansowy oraz aktywa rezerwowe według BPM5	Rachunek finansowy oraz aktywa rezerwowe według BPM6
Aktywa	Odpływ kapitału = Wzrost aktywów	-	+
	Napływ kapitału = Spadek aktywów	+	-
Pasywa	Napływ kapitału = Wzrost pasywów	+	+
	Odpływ kapitału = Spadek pasywów	-	-

W rachunku finansowym zmieniono prezentację danych bilansu płatniczego w podziale na sektory. Dane dotyczące pozostałych sektorów (sektor pozarządowy i pozabankowy) będą prezentowane w podziale na dwa podsektory obejmujące:

- instytucje finansowe inne niż monetarne instytucje finansowe,
- przedsiębiorstwa niefinansowe, gospodarstwa domowe oraz instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych.

4.1. *Inwestycje bezpośrednie*

Zmiany w zakresie inwestycji bezpośrednich dotyczą przede wszystkim dostosowania sposobu prezentacji do pozostałych kategorii rachunku finansowego, czyli do ujmowania ich w podziale na aktywa i pasywa. Zgodnie z wytycznymi BPM5 inwestycje bezpośrednie były dzielone na zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce i polskie inwestycje bezpośrednie za granicą. W ramach zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Polsce uwzględnione były nie tylko zobowiązania w stosunku do nierezydentów, ale były one także pomniejszane o należności wobec zagranicznych podmiotów dominujących (np. o kredyty udzielone „spółce matce”). Analogicznie wyliczane były polskie inwestycje bezpośrednie za granicą. Zgodnie z BPM6 informacje o aktywach i pasywach są prezentowane oddzielnie.

Tabela 3. Inwestycje bezpośrednie w bilansie płatniczym

BPM5	BPM6
Polskie inwestycje bezpośrednie za granicą (1-2) Aktywa (1) Pasywa (2)	Inwestycje bezpośrednie aktywa (1+3)
Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce (4-3) Aktywa (3) Pasywa (4)	Inwestycje bezpośrednie pasywa (2+4)

4.2. Inwestycje portfelowe

W zakresie inwestycji portfelowych zmiana w BPM6 związana jest głównie z dochodami dotyczącymi funduszy wspólnego inwestowania. W dochodach tych ujmowane są nie tylko dywidendy wypłacone posiadaczom jednostek uczestnictwa, ale także dochody reinwestowane. Zgodnie z BPM5 rejestrowane były wyłącznie wypłacone dywidendy.

4.3. Pozostałe inwestycje

Zastosowana metoda wyliczania usług ubezpieczeniowych powoduje zmianę w prezentacji aktywów i pasywów w rachunku finansowym. Zgodnie z BPM6 należności i zobowiązania z tytułu rezerw techniczno - ubezpieczeniowych (w tym reasekuracyjnych oraz emerytalno-rentowych) będą wykazywane w nowej pozycji „Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe”. Stan tych rezerw zostanie również ujęty w międzynarodowej pozycji inwestycyjnej.

Z dotychczasowych pozycji „Pozostałe inwestycje – pozostałe aktywa / pasywa zagraniczne” zostały wyodrębnione:

- „Pozostałe udziały kapitałowe” zarówno po stronie aktywów jak i pasywów,
- „Alokacja SDR” po stronie pasywów.

4.4. Aktywa rezerwowe

W aktywach rezerwowych transakcje zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu (*reverse repo*) zostaną włączone do pozycji „Należności w walutach wymiernych”. W BPM5 były one prezentowane w pozycji „Pozostałe należności”.

5. Dodatkowe wyjaśnienia związane ze zmianą w statystce bilansu płatniczego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej

Ewentualne pytania dotyczące zmian w prezentacji danych bilansu płatniczego i międzynarodowej pozycji inwestycyjnej prosimy kierować pod adres: BPM6.2014@nbp.pl.